

Številka: U-I-242/12-9

Datum: 10. 1. 2013

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobude A. B., C., na seji 10. januarja 2013

sklenilo:

Pobuda za začetek postopka za oceno ustavnosti 5., 6., 8., 12., 22., 23., 24. in 42. člena Zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (Uradni list RS, št. 70/2000) se zavrže.

OBRAZLOŽITEV

1. Pobudnica izpodbija v izreku navedene člene Zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo (v nadaljevanju ZZNPOB). Njen temeljni očitak je, da izpodbijana zakonska ureditev izključuje samske ženske iz kroga upravičencev do zdravljenja neplodnosti in postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo (v nadaljevanju OBMP). Takšna ureditev po njenem mnenju pomeni kršitev pravice do svobodne odločitve o rojstvu otroka (55. člen Ustave). Pobudnica pojasni, da ni poročena in da ne živi v zunajzakonski skupnosti. Njena pravica do OBMP je pogojena oziroma omejena s pisnim soglasjem moškega (zakonskega ali zunajzakonskega partnerja). Če pobudnica ne bi imela zdravstvenih težav z naravno oploditvijo, njena pravica do svobodne odločitve za rojstvo otroka ne bi bila odvisna od njenega zakonskega statusa. Zakonodajalec je s tem, ko je uredil postopek OBMP, uresničil eno od pozitivnih obveznosti iz 55. člena Ustave, to pa je po mnenju pobudnice storil na ustavno nesprejemljiv način, saj je upravičenost do uresničevanja te človekove pravice vezal na osebni status (prvi odstavek 14. člena Ustave). Za takšno ravnanje zakonodajalec po mnenju pobudnice ni imel ustavno dopustnega cilja. Pobudnica tako zatrjuje neskladje izpodbijane zakonske ureditve s 14. in 55. členom Ustave.

2. Pravni interes pobudnica utemeljuje s trditvijo, da bi bilo v njenem položaju nepravilno in neživiljenjsko ter nesorazmerno od nje zahtevati, naj sproži postopek OBMP. To bi pomenilo, da bi pobudnica kljub jasni zakonski ureditvi, ki jo kot samsko

žensko izključuje iz kroga upravičencev do OBMP, in glede na dejstvo, da nima zakonskega ali zunajzakonskega partnerja (niti drugega partnerja), ki bi soglašal s postopkom OBMP, morala sprožiti postopek, ki bi bil obsojen na gotov neuspeh. Takšno siljenje v dolgotrajen in izrazito neprijeten postopek, ki zadeva najbolj intimno področje življenja, se zdi pobudnici pravno in moralno nesprejemljivo. Pobudnica poudarja tri bistvene okoliščine, ki naj bi kazale na izjemnost njenega položaja. Prvič, po njenem zatrjevanju postopek OBMP po svoji naravi ni primerljiv z nobenim pravnim postopkom (ki se npr. sproži z vložitvijo civilne tožbe, vloge za pridobitev potnega lista, gradbenega dovoljenja ipd.), temveč zadeva najbolj intimne razsežnosti posameznikove telesne in duševne integritete. Ker sta tako za začetek kot tudi za nadaljevanje postopka potrebna privolitev in sodelovanje obeh zakoncev ali zunajzakonskih partnerjev, pobudnica zatrjuje, da bi v primeru, če bi postopek sprožila sama, naletela na neogibne postopkovne ovire. Drugič, pobudnica zatrjuje, da organ odločanja v upravnem postopku (tako prve kot druge stopnje) ne more prekiniti postopka in sprožiti spora za oceno ustavnosti spornih zakonskih določb, zato bi moral pobudnično zahtevo zavrniti. Tretjič, pobudnica poudarja, da v primeru dolgotrajnega upravnega postopka glede na njeno starost ne bi imela možnosti, da izkusi materinstvo, kar se ji zdi tako s subjektivnega kot objektivnega vidika nesprejemljivo in nepravilno.

3. V skladu z drugim odstavkom 162. člena Ustave ter s prvim odstavkom 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo – v nadaljevanju ZUstS) lahko vsakdo da pobudo za začetek postopka pred Ustavnim sodiščem, če izkaže svoj pravni interes. Po drugem odstavku 24. člena ZUstS je pravni interes za vložitev pobude podan, če predpis ali splošni akt za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v njegove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj. Po ustaljeni ustavnosodni presoji mora biti pravni interes neposreden in konkreten. Morebitna ugoditev predlogu pobudnika mora privedi do izboljšanja njegovega pravnega položaja.

4. Za presojo Ustavnega sodišča je bistveno, da je pravni interes izkazan osebno in konkretno.¹ Morebitna ugoditev predlogu pobudnika mora privedi do izboljšanja njegovega pravnega položaja. V obravnavani zadevi pa pobudnica po presoji Ustavnega sodišča ni izkazala konkretnosti svojega pravnega interesa. Ni namreč izkazala, da se nahaja v položaju, v katerem je za zdravstvene težave, s katerimi utemeljuje prikrajšanje pri možnosti rojstva otroka, potreben prav postopek OBMP. Pobudnica v svoji vlogi sicer podaja trditve v smeri medicinske utemeljenosti postopka OBMP kot edinega možnega načina za odpravo zatrjevanih zdravstvenih težav po zanositvi, vendar teh trditev ne izkaže.

5. Ob upoštevanju navedenih izhodišč Ustavno sodišče ocenjuje, da pobudnica ni izkazala procesne predpostavke pravnega interesa. Zato je njeno pobudo zavrglo.

¹ Prim. sklep Ustavnega sodišča št. U-I-48/04 z dne 8. 4. 2004.

6. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena ZUstS in tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednik dr. Ernest Petrič ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, mag. Marta Klampfer, dr. Etelka Korpič – Horvat, mag. Miroslav Mozetič in Jan Zobec. Sklep je sprejelo s petimi glasovi proti dvema. Proti
sta glasovala sodnica Korpič – Horvat in sodnik Deisinger.

dr. Ernest Petrič
Predsednik